

ÚJ UTAK A NÖVÉNYVÉDŐ SZER ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁSBAN

Jordán László

J-Óbor Agro Kft./Pannon Analitika Kft

joboragro@gmail.com

Összefoglalás

A növényvédő szer engedélyezés megkerülhetetlen folyamat a biztonságos és hatékony növényvédő szer felhasználáshoz. Európában ez a munka rendkívül lassú, noha több olyan kezdeményezés is indult, amelyek célja a hatékonyság növelése, ezzel együtt az engedélyezési eljárás felgyorsítása volt. 2022. év nyarán módosult az élelmiszerlánc felügyeletéről szóló törvény, ami lehetővé tette az engedélyezési eljárás részét képező dosszié értékelés piaci alapon történő szervezését. Több profitorientált vállalkozás is elkezdett foglalkozni ezzel a feladattal, jelenleg az előkészületi munkák zajlanak és rövidesen megindul egy új, piaci alapú értékelési rendszer. Az előadás ezt kívánja bemutatni, felvázolva a hátteret és az új rendszerben rejlő lehetőségeket.

Kulcsszavak: növényvédő szer, növényvédő szer engedélyezés, növényvédő szer értékelés, zonális értékelés, kölcsönös elismerés, integrált növényvédelem; hatóanyag-felülvizsgálat, akkreditáció, szabvány, külső értékelő

Abstract

The authorization of the plant protection products (PPP) is an unavoidable process for the safe and effective PPP use. In the EU this procedure is extremely slow, although several initiatives have been launched in order to increase the efficiency and to speed up the registration process. In the summer of 2022, the national act on the supervision of the food chain safety was modified, allowing the dossier evaluation as part of the authorisation process to be organised on a market basis. Several profit-oriented enterprises have started to deal with this task; the preparatory work is currently underway and a new, market-based evaluation system will be launched soon. The presentation intends to present the background and the possibilities of this new system.

Keywords: plant protection product (PPP), authorization of the PPPs, evaluation of the PPPs, zonal evaluation, mutual recognition, integrated pest management, review of the active substance, accreditation, standard, external evaluator

Bevezetés

A növényvédelem, vagyis a károsítók elleni védekezés összetett, bonyolult feladat, amelynek eredményes, hatékony és biztonságos alkalmazásához mind elméleti, mind gyakorlati ismeretek alkalmazása szükséges. Az integrált növényvédelem követelménye már jogszabályi kötelezettség, vagyis a növényvédelem nem a növényvédő szerek alkalmazásával kezdődik, sőt, minden egyéb eljárás prioritást élvez. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a kémiai készítmények már nem szükségesek. Az integrált növényvédelem alapján nem tilos a növényvédő szerek használata, sőt! A szakembernek fel kell ismernie azt a helyzetet, amikor be kell avatkoznia növényvédő szerrel – ha más nem azért, hogy a károsítók következő generációja ne szaporodjon annyira fel, hogy már nem lesz kielégítő hatékonyságú egy nem növényvédő szeres védekezési eljárás.

A kémiai szereket tehát nem felejthetjük még el, de alkalmazásuk körültekintést, szaktudást igényel. És ez nem a tábla sarkán kezdődik, hanem sokkal hamarabb, a növényvédő szerek forgalomba hozatali szabályozásánál. Csak olyan készítmények kerülhetnek kereskedelmi forgalmazásba és felhasználásra, amelyek előírászerű használata nem jelent elfogadhatatlan kockázatot a környezetre, a fogyasztóra és a felhasználóra. Ezen kockázat azonosítása nem egyszerű, erre hivatott az engedélyezési eljárás, amely szigorúságával Európa élenjáró.

Ezzel együtt az engedélyezés Európa-szerte látványosan lassú folyamat, szinte nincs olyan tagállam, aki határidőre el tudja látni a feladatokat. Mi ennek az oka?

- Az engedélyezési eljárás rendkívül bonyolult. Az „új” rendelet (1107/2009/EK) alapos, de egyszerűsített eljárást volt hivatott bevezetni, ahol az egyszerűsítés lényege abban rejlik, hogy a hasonló adottságú tagállamok elfogadják egymás engedélyeit (zonális engedélyezés)
- Az engedélyezés különleges szakértelmet igényel. Ahhoz, hogy minél megalapozottabb képet kapjunk a növényvédő szerekről, olyan mélységig kell vizsgálni őket, amihez nagyon kevesen értenek. Ilyen célú iskolarendszerű képzések nincsenek!
- Az engedélyezés közigazgatási eljárásnak minősül. Ennél fogva minden kérelmet be kell fogadni, függetlenül a rendelkezésre álló kapacitástól. Európai viszonylatban mélyen alulárazottak a díjtételek (és ez így is fog maradni), továbbá alulfizetettek a szakértők. Ennek köszönhetően nagy a fluktuáció!
- Az értékeléssel foglalkozó szakértők sok egyéb feladatot is kapnak
- Motiváció hiánya, az eredmény-orientáció csak személyes indíttatásból létezik, hiánya – minden erre irányuló próbálkozás ellenére – nem számonkérhető.
- Jelentős a figyelem a környezetvédelmi szervezetek és egyre inkább a civil lakosság irányából is. A megalapozatlan, légből kapott, ámde hangzatos pánikkeltéssel szemben a tények nem elegendőek, így gyakran kerül sor fontos döntések elhalasztására.

A megoldások keresése

Az engedélyezési eljárások gyorsítására folyamatosan irányultak kezdeményezések. A 1107/2009/EK rendelet is ennek szellemében készült: a tagállamoknak ne kelljen párhuzamosan ugyanazt a munkát elvégezniük, el kell fogadniuk egymás eredményeit. Sajnos ehhez egy szuper-bonyolult új értékelési rendszer is társult, ezért a helyzet nem javult.

A közigazgatáson belül is voltak próbálkozások, szakhatósági feladatok ideszervezése, odaszervezése majd megszüntetése, beépítése az alap-eljárásba, vagy átszervezési kezdeményezések, esetleg többlet munkaerő felvétele.

Valódi eredményt egy esetben sem lehetett elérni, mert bármely kezdeményezés egy lényeges dologgal nem számolt: a pénzzel! A szükséges forrás soha nem állt rendelkezésre, e nélkül pedig az eredmény borítékolható volt!

A megoldás(nak látszó kezdeményezés)

2022. nyarán a Parlament elfogadta az élelmiszerlánc felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény módosítását, az alábbiak szerint:

„40/A. § (1) Állatgyógyászati termék forgalomba hozatalának, valamint növényvédő szer hatóanyag és növényvédő szer engedélyezésére, továbbá a meglévő engedély meghosszabbítására vagy módosítására irányuló eljárásban (e § alkalmazásában a továbbiakban: eljárás) a benyújtott kérelmezési dokumentáció szakmai értékelésére a feladat elvégzésére akkreditált, az élelmiszerlánc-felügyeleti szervvel együttműködési megállapodást kötött szervezet (a továbbiakban: értékelő szervezet) vonható be. Az értékelő szervezetnek meg kell felelnie az (EU) 2017/625 európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikk 5. pontja szerinti átruházott feladatot ellátó szervezettel szemben támasztott követelményeknek.

(2) A kérelmezőnek az eljárás iránti kérelem benyújtásakor nyilatkoznia kell arról, ha az eljárásba értékelő szervezet bevonását kezdeményezi.”

Európában elsőként Magyarországon megvalósult a kicsi körülmények között történő növényvédő szer értékelés úgy, hogy megfelelő garanciákat kell biztosítani a pártatlanság és szakmai alaposág iránt.

Ennek érdekében a külső értékelő szervezetnek:

- együttműködési megállapodást kell kötni a növényvédő szer engedélyezést végző hatósággal
- állami akkreditációval kell rendelkeznie, amelynek alapja az MSZ EN ISO/IEC 17020:2002 szabvány
- meg kell felelnie az OCR, vagyis a 2017/625 EU parlamenti és tanácsi rendeletnek.

Ez utóbbi követelményt tartalmazó jogszabály nem erre a helyzetre állapít meg elvárásokat, illetve szabályokat, azonban helyén való alkalmazni a benne foglaltakat a külső növényvédő szer értékelést végző szervezetekre is, ezáltal is biztosítva a szakmaiságot és a függetlenséget.

Hol tartunk most?

Két, egymástól független vállalkozás kötött megállapodást a Nébih-hel. Mindkettő kezdeményezte az akkreditált státusz odaítélését a Nemzeti Akkreditációs Hatóságnál.

A piaci alapú, külső értékelés jellemzői:

- szigorú feltételrendszer
- szoros együttműködés a hatósággal
- önálló értékelés, amelyet a hatóság már nem bírál felül
- folyamatos ellenőrzés (NAH, Nébih)
- függetlenség a gyártóktól
- nincs eredményfüggőség, avagy a negatív eredmény is eredmény
- a szakértők folyamatos képzésének biztosítása
- motivált vállalkozások, motivált szakértők

A külső értékelő szervezetek bevonásával történő engedélyezési folyamat gyakorlata

Ezen összefoglaló írásakor még nincs elfogadott eljárásrend, annak kidolgozása folyik. Az alapok azonban – törvényi szabályozás alapján – adottak:

- a növényvédő szer engedélyezés közigazgatási eljárás
- a kérelmet a Nébih részére kell megküldeni
- a Nébih továbbítja a dokumentációt a külső értékelő szervezetnek
- az értékelő a Nébih részére küldi meg az elkészült anyagot
- A külső értékelő cég közvetlenül is kapcsolatban van a kérelmezővel

Milyen engedélyezési eljárásokban tud közreműködni a külső értékelő szervezet?

- Új, növényvédő szerek engedélyezését megalapozó zonális vagy interzonális értékelés
- Más tagállam által végzett értékelés alapján történő átvétel értékelése
- Kölcsönös elismerési eljárások értékelése
- Engedélyek megújítása (újraengedélyezés) értékelő tagállamként (zRMS)
- Engedélyek megújítása (újraengedélyezés) átvevő tagállamként (cMS)
- Engedély módosítása az engedély birtokosának kérésére
- Kisebb jelentőségű felhasználások értékelése és engedélyezése
- Engedélyezés más dossziéjának felhasználásával
- Hatóanyag értékelés – elvi lehetőség, a jövő kihívása

Várt eredmények

- felgyorsulnak a növényvédő szer engedélyezési eljárások
- az engedélyesek számára tervezhetővé válik a folyamat. Ez talán még a gyorsaságnál is fontosabb, hiszen egy jól kiszámítható rendszerben lehet a leghatékonyabban dolgozni.

- a hatóság terheinek csökkentése. A Nébih megtartja az értékelési tevékenységét, ezzel nem csak a rendelkezésre álló kapacitás lesz nagyobb, de a hatóságnál maradnak olyan eljárások, amelyek növényvédő szer értékelést igényelnek ugyan, de nem kifejezetten engedélyezési célúak (hatósági eljárások támogatása, stratégiai vagy egyéb döntések előkészítéséhez nyújtott szakmai támogatás)
- termelői igények gyorsabb, teljesebb kielégítése

...és az anyagiak

Az új rendszerben a külső értékelő szervezetek magánvállalkozások, piaci körülmények között működő profitorientált vállalkozások. Nem titkolt cél az anyagi haszonszerzés (is!). Ennek megfelelően állnak össze az alkalmazott árak is: európai színvonalú működés – európai színvonalú díjazásért, de ugyanez fordítva is igaz. Vége a kifogások korának, eredményeket kell felmutatni!

A negatív eredmény is eredmény, avagy a munkát kell megfizetni...

Magyarország ismét úttörő szerepet vállalt, piaci alapú értékelés még nem működik más tagállamban. Nagy figyelem övezi a kezdeményezést a gyártók, szakpolitikai döntéshozók és a társadalom, illetve a „zöld” szervezetek részéről.

Mi pedig meg fogunk felelni minden elvárásnak, mert a siker mindannyiunk közös érdeke!

Irodalom

Az Európai Parlament és a Tanács 1107/2009/EK rendelete a növényvédő szerek forgalomba hozataláról valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről

A 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről

MSZ EN ISO/IEC 17020:2002 szabvány: Megfelelőségértékelés. Ellenőrzést végző különféle típusú szervezetek működésének követelményei